

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Елефтериос Сарантис

„Либералната демокрация: глобализираща хегемонистична траектория“,

представен за присъждане на

образователната и научна степен „Доктор“

по професионално направление 2.3. Философия

Член на НЖ: доц. д-р Асен И. Димитров

Институт за изследване на обществата и знанието – БАН

Елефтериос Сарантис е завършил бакалавърска степен в Американския колеж в Гърция, магистратура в Колеж „Куин Мери“, Лондонски университет. Докторската му дисертация е разработена под научното ръководство на проф. Александър Гънгов в рамките на програмата по философия с преподаване на английски език на Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертацията е в обем от 201 стр.; в библиографията, изготвена съгласно стандартните изисквания, са посочени 100 заглавия.

Изследването предлага оригинална идея, ясно представена, добре аргументирана, много консистентно изложение, което преследва неотклонно обща цел. Централната докторска теза е идеята за отложеното гласуване или с др. думи отзоваването на неефективните политически представители.

В Глава първа е развит историческият контекст и основният движещ механизъм на съвременната, доминираща в глобален мащаб либерална демокрация. Представена е кратка, но много увлекателна и информативна история на демократичния принцип, както и концепцията за институционална и социетална автономия на Корнелиус Касториадис, при която свободните граждани поемат в свои ръце историческата отговорност и практическия мениджмънт на държавните дела. Що се отнася до движещия механизъм на съвременната либерална демокрация, тя се разглежда като резултат от бавен стратегически процес, при който елитите се отказват от своя монопол върху властта и приемат демократизацията

като средство за избягване на социални вълнения. В същата Глава, се разглеждат четирите, застъпени в литературата (Аджемоглу и Робинсън) сценария на демократизация или отстъпление от нея. Според предлагания от автора пети път на политическо развитие, демокрацията оцелява, но заедно с това временното постоянство на законодателите и глобализацията позволява на елитите да си осигурят нарастване на де факто политическото влияние в страната.

По аргументираното убеждение на автора, елитизмът се основава на политически, а не на икономически фактори, и в частност, и на първо място на т.н. „временно постоянство на законодателите“. То позволява на олигархията да се възползва от икономическата си мощ и да влияе върху политическите решения чрез пропаганда, лобиране и подкупи. Съответно, отменяемото гласуване се разглежда като едно много ефикасно средство срещу постоянството на законодателите.

Във втората Глава за първи път от научно-изследователска гледна точка се представя идеята за всеобщо отменяемо гласуване в контекста на парламентарната демокрация. В това се състои и основният принос на дисертацията. Отзоваване на вот може да влезе в сила само след провеждане на изборите и след формиране на правителство, което се утвърждава от парламента. След задействане на отменяемо гласуване, гражданинът получава възможността да оттегли и незабавно да превъзложи първоначалния си избор на друга партия/президент/представител. Това би довело до динамична демокрация, при която правителството, за да остане на власт и получава законодателна подкрепа за своята политика, трябва постоянно да поддържа определено мнозинство сред избирателите. С други думи, правото за контрол върху правителството се отнема от парламента и се предава в ръцете на избирателите. Авторът предвижда и дава отговор на възможни критики срещу неговата концепция, от които акцентира на две: опасността от политическа дестабилизация и от популистки курс, странящ от непопулярни мерки и дългосрочни инвестиции.

Третата глава е изследване на личността и нейното отношение към отчуждението и политическото участие. Освен това се твърди, че възвръщането на личността в общественото и политическо пространство и

към активния политически ангажимент ще облекчи последиците от екзистенциалната ситуация. За да се върнем към Глава първа, един оригинален исторически аргумент е отношението към „идиотите” – т.е. хората, странящи от политическа активност в епохата на разцвета на Атинската демокрация. А за да погледнем с хумор към неизбежните проекции на настоящите деформации на либералната демокрация в бъдещето, може пък да се запитаме – демокрация или идиоокрация е в действителност тя?

Нямам съществени критики към основната докторска теза и към нейното изложение. Вероятно, би могло да се аргументира по-обстойно една от нейните предпоставки, а именно, че „икономическите системи са последващ политически избор, който се извършва в рамките на определени политически структури.” Или с др. думи, да се разгърне измерението на човешката свобода и неговите проекции на първо място, както правилно подхожда авторът – върху политическите отношения, а посредством тях върху цялата материална и идеологическа социетална система и човешката екзистенция.

Тъй като дисертационният труд има достойнствата на завършено монографично изследване, бих окуражил автора да го представи за печат.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Като имам предвид оригиналната идея и високото теоретично и стилистично ниво на дисертационния труд, ще гласувам убедено за присъждане на образователната и научна степен “Доктор” на Елефтериос Сарантис.

12.04. 2017 г., София

Подпис:

(доц. Асен Димитров)